

čj. 59466/2022-UVCR-2

Zápis z jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny dne 1. prosince 2022

Jednání se uskutečnilo 1. prosince 2022 od 11:00 do 14:15 hod. ve Strakově akademii.

Přítomné členky a přítomní členové:

Občanští členové: Albert Gwendolyn, Čermák Vladimír, Gronzíková Alena, Guži Zdeněk, Husák Jan, Kaleja Martin, Ščuka Tomáš

Zástupci státní správy: Babořík Michal, Beňák David, Černý Michal, Fiala Petr, Chrást Ondřej, Šteigerová Gergelová Leona, Franěk Michal, Horváthová Jana, Chrást Ondřej, Kalašnikov Jiří, Kotalíková Jana, Křeček Stanislav, Šimáčková Laurenčíková Klára, Valenta Jiří,

Hosté: Gorolová Elena, Fushimi Akihiro, Kling Jaroslav, Kottnauerová Stanislava, Machalík Tomáš, Miko Michal, Petroková Helena, Plešková Lucie, Šimůnková Monika, Škampová Venuše, Vepřková Radka, Winkler Petr

Zahájení

K. Šimáčková Laurenčíková, zmocněnkyně vlády pro lidská práva (dále jen „ZLP“) a místopředsdkyně Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „Rada“), zahájila druhé zasedání Rady v roce 2022 a přivítala přítomné členky/členy. Dále informovala o proběhlých změnách ve složení členů Rady – od posledního jednání Rady rezignovali na svou funkci dva členové Rady za občanskou společnost - Petr Čáp a Iveta Theuserová. Rada má nyní 27 členů/členek a k usnášeníschopnosti je potřebná přítomnost 14 členů/členek.

Vzhledem k tomu, že na začátku jednání bylo přítomno celkem 18 členů (nebo jejich zástupců s hlasovacím právem), byla potvrzena usnášeníschopnost Rady.

K. Šimáčková Laurenčíková představila program jednání, jehož návrh byl, spolu s podklady k jednání, členům Rady zaslán v souladu s Jednacím řádem Rady před jednáním a vyzvala přítomné členy k hlasování o navrženém programu.

Návrh programu jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny dne 20. května 2022

1. Úvod a přivítání
2. Aktuální situace ohledně zřízení zmocněnce vlády pro záležitosti romské menšiny
3. Aktuální vývoj odškodňování za protiprávní sterilizace (Ing. Mgr. Venuše Škampová, MZ)
4. Situace Romů v EU - Výsledky výzkumu situace Romů v členských zemích EU realizovaného Agenturou EU pro základní práva (Jaroslav Kling, Agentura EU pro základní práva)
5. Představení výzev z OPZ k podpoře romské integrace a sociální integrace obecně (Ing. Helena Petroková, MPSV)
6. Představení Národního plánu obnovy a koordinované podpory škol v sociálně vyloučených lokalitách (Mgr. Tomáš Machalík, Ph.D., NPI)
7. Aktivity UNICEF v ČR a Ukrajině vůči zvláště zranitelným skupinám obyvatel (zástupce UNICEF)
8. Duševní zdraví příslušníků romské menšiny v sociálně vyloučených lokalitách (PhDr. Petr Winkler, Ph.D., NÚDZ)
9. Informace o průběžných výstupech z proběhlých jednání vládních výborů a pracovních skupin za květen až říjen (předsedové poradních orgánů)
10. Různé

Hlasování o návrhu programu jednání

PRO	Zdržel se	PROTI
17	1	0

G. Albert navrhla předřadit bod 6) „Aktuální vývoj odškodňování za protiprávní sterilizace“ tak, aby byl přítomen projednání předseda Rady. K. Šimáčková Laurenčíková navrhla bod zařadit jako 3. bod programu zasedání.

Program jednání byl poté jednomyslně přijat.

Bod 1. Úvod a přivítání

P. Fiala uvítal členy/členky Rady a připomněl, že se Rada letos schází podruhé. Uvedl, že vláda věnovala velkou část kapacit řešení energetické a bezpečnostní krize, což zdrželo další aktivity a řešení koncepčních záležitostí. Vláda reaguje na zvýšené ceny energií zajištěním krizové pomoci nízkopříjmovým skupinám, zastropováním cen energií a poskytováním sociálních dávek. Zmíněné záležitosti se dotýkají i Romů a romských rodin. Připomněl, že na posledním zasedání Rady byla část jednání věnována romským uprchlíkům z Ukrajiny a dodal, že se situace s těmito uprchlíky významně zklidnila, a to i díky romským organizacím a koordinátorům, kterým následně poděkoval.

Dále představil aktivity uskutečněné během předsednictví ČR v Radě EU (dále jen „CZ PRES“) související s romskou menšinou. Ve dnech 26.–27. října 2022 proběhla v rámci CZ PRES Setkání národních kontaktních míst pro Romy. Na evropské úrovni se otevřela témata poznávání romské kultury a dějin, připomínání holocaustu a participace Romů v politice. Dále Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) ve spolupráci s Evropskou komisí uspořádalo ve dnech 25.–26. října 2022 Setkání Evropské romské platformy pro začleňování Romů. Uvedl, že těmito akcemi na evropské úrovni se podařilo podpořit pohled na Romy jako na svébytnou národnostní menšinu. P. Fiala informoval, že vláda podporuje větší důraz na participaci Romů na klíčových politikách dle Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030 (dále jen „Strategie“), a že pokračují i aktivity v kulturní oblasti – např. rozvoj Muzea romské kultury - budování významných památníků romského holocaustu, připravuje se i nová instituce Centrum Romů a Sintů v Praze. Zmínil také výzkum situace Romů v členských zemích EU realizovaného Agenturou EU pro základní práva, jehož výsledky nejsou příznivé a je potřeba jim věnovat pozornost. Dle P. Fialy jsou nejvíce varovné špatné vyhlídky mladých Romů v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti. Studie ukázala, že 56 % mladých Romů/Romek ve věku 16–24 let se ve sledovaném období nevzdělávali a ani se nepřipravovali na povolání, což je několikanásobně větší číslo než podíl ve většinové společnosti. P. Fiala zdůraznil, že práce s potřebami znevýhodněných žáků se musí promítnout do školské reformy a vláda musí ve svých strategiích tato fakta reflektovat. Situace dle něj není přijatelná a je potřeba zlepšit šance mladé romské generace. Uvedl, že práce, kterou dlouhodobě oblast romské menšiny ČR dělá má smysl, ale je potřeba jí dělat více a intenzivněji. Věřící, že práce této Rady bude i nadále přispívat ke zlepšování situace Romů a Romek.

K. Šimáčková Laurenčíková informovala, že proběhlo setkání ZLP s krajskými koordinátory pro romské záležitosti a také, že proběhla jednání všech Výboru působících pod Radou. Informovala, že proběhla jednání s ministerstvem zdravotnictví (dále jen „MZd“) ve věci odškodňování za protiprávní sterilizace a bylo také uspořádáno jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a Stálého zastoupené Evropské komise k tématu diskriminace romských dětí ve vzdělávání a řešení segregace a snižování nerovností. K. Šimáčková Laurenčíková dále uvedla, že také proběhla jednání s kraji a obcemi ve věci romských uprchlíků z Ukrajiny.

Bod 2. Aktuální situace ohledně zřízení zmocněnce vlády pro záležitosti romské menšiny

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že úkol zřízení funkce zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „zmocněnec pro ZRM“) je ukotven ve Strategii a v programovém prohlášení vlády a dotázala se předsedy Rady P. Fialy a vedoucí Úřadu vlády ČR J. Kotalíkové na aktuální informace k této záležitosti.

P. Fiala uvedl, že zřízení postu zmocněnce/zmocněnkyně pro ZRM má dle plánu proběhnout do konce roku 2022. Doplnil, že je momentálně vláda v posledním kole výběru, kdy probíhají poslední konzultace s kandidáty a poté proběhne politické schválení.

J. Kotalíková uvedla, že se předpokládá, že bude zmocněnec od ledna 2023 ukotven ve struktuře Úřadu vlády ČR. Momentálně probíhají ještě setkání s jednotlivými kandidáty. Do 21. prosince 2022, kdy má letos naposledy jednat vláda, bude ve spolupráci se ZLP a Odborem lidských práv Úřadu vlády ČR (dále jen „OLP“) připraven Statut zmocněnce/zmocněnkyně pro ZRM.

A. Drbohlavová Gronzíková se dotázala, zda bude ve Statutu uvedena i náplň práce zmocněnce. Dále připomněla, že J. Husák navrhl Statut zmocněnce pro záležitosti romské menšiny, který bylo možné připomínkovat.

J. Kotalíková uvedla, že vymezení pravomocí zmocněnce pro ZRM bude uvedeno ve Statutu. Vymezení pravomocí zmocněnce se dá chápat jako popis práce. Ukotvení zmocněnce ve struktuře Úřadu vlády ČR bude provedeno dohodou o pracovní činnosti.

P. Fiala uvedl, že byl předsedou Výboru pro naplňování strategie romské integrace J. Husákem vypracován a předložen návrh Statutu zmocněnce pro záležitosti romské menšiny. Dle tohoto návrhu by byla zachována Rada, která by spolupracovala s budoucím zmocněncem. Uvedl, že s tímto modelem fungování souhlasí.

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že součástí Statutu bude pole působnosti, jako je koordinace činnosti složek státní správy, které v rámci své působnosti řeší agendu spojenou s romskou menšinou. Předpokládá se úzká spolupráce se všemi relevantními subjekty státní správy – MPSV, Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“), Ministerstvem vnitra (dále jen „MV“). Dle K. Šimáčkové Laurenčíkové bude zmocněnec pro ZRM mostem mezi neziskovým sektorem, státní správou a akademickým sektorem při navrhování koncepčních řešení ve věci práv a potřeb Romů v ČR; vyjadřoval by se k materiálům vlády, které by se týkaly romské menšiny a participoval by na mezirezortních připomínkových řízeních k relevantním materiálům. Dodala, že se předpokládá jeho úzká spolupráce s OLP a kanceláří Rady. Konkrétněji bude Status dopracován a bude se pracovat s podněty Rady.

V. Čermák poděkoval za občanskou část Rady předsedovi Rady za potvrzení naplnění Strategie a jmenování zmocněnce pro ZRM. Uvedl, že vedle vymezení Statutu je také důležité vyjasnit složení týmu zmocněnce pro ZRM. Dodal, že pracovníci v týmu zmocněnci pro ZRM by měli být zaměstnáni.

J. Kotalíková uvedla, že vládní zmocněnci jsou honorováni. Dále informovala, že se rozhodla pozastavit výběrová řízení do OLP, aby si zmocněnec pro ZRM po svém nástupu mohl vybrat pracovníky do svého týmu. Doplnila, že je ochotná, nad rámec existujících pracovních míst, vyhovět nástupu dalších 1–2 pracovníků do týmu zmocněnce pro ZRM.

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že do oddělení kanceláře Rady byli od 1. prosince 2022 přijati 2 noví zaměstnanci.

J. Husák navázal na P. Fialu a uvedl, že situace na Ukrajině je vážná a ovlivňuje životy občanů ČR. Dále informoval o tom, že navrhl dvě verze Statutu, delší a kratší. Kratší verzi návrhu Statutu poskytl k připomínkování zástupcům neziskového sektoru a zástupcům Výboru pro naplňování strategie romské integrace a zároveň ho konzultoval s členy/členkami Rady. Návrh Statutu byl zároveň zaslán členům/členkám Rady jako podklad pro tento bod programu zasedání Rady. Domníval se, že bude tento návrh Statutu projednán, ale dle vyjádření pochopil, že je připravován nový Statut, který by měl být schvalován vládou. Dotázal se, zda v procesu

schvalování nového Statutu bude zachován participativní přístup a členové Rady budou moct návrh Statutu připomínkovat.

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že většina navrženého Statutu zpracovaného J. Husákem lze překloupat do finálního Statutu a jako příklad uvedla část zabývající se kompetencemi zmocněnce pro ZRM. Doplnila, že je potřeba Statut revidovat dle legislativních norem, aby jim odpovídaly i vymezené kompetence. K možnostem připomínkování uvedla, že nemůže garantovat jeho zajištění.

J. Kotalíková souhlasila s tvrzením K. Šimáčkové Laurenčíkové, že do finální podoby se promítne to, co bylo navrženo J. Husákem v původním Statutu, a že je nutné zrevidovat zákonné možnosti. Navrhla zaslání návrhu Statutu členům/členkám Rady k připomínkám alespoň prostřednictvím e-mailu.

V. Čermák se dotázal, zda budou moct občanští členové Rady o návrhu Statutu hlasovat per rollam.

K. Šimáčková Laurenčíková odpověděla, že si není jistá, zda je možné hlasovat o záležitosti, ke které neproběhla diskuze. Uvedla, že se v co nejkratší době začne pracovat na zaslanych podnětech a připraví se návrh Statutu, který se zašle k připomínkování členům Rady a pokusí se vysvětlit legislativní mantinely navržených bodů ve Statutu.

Bod 3. Aktuální vývoj odškodňování za protiprávní sterilizace (Ing. Mgr. Venuše Škampová, MZ)

G. Albert uvedla, že je zákon o odškodnění protiprávních sterilizací po prvním roce své působnosti. Informovala, že provádění zákona v praxi není k žadatelkám přívětivý. G. Albert uvedla, že žadatelky o odškodnění, jejichž původní zdravotní dokumentace byla skartována, byly dosud ministerstvem odmítnuty. Výsledkem toho je, že každá žadatelka, která byla sterilizována před více než 40 lety, je odmítnuta, což znamená, že ženy, které trpí nejdéle a které jsou nejstaršími žadatelkami, jsou odmítnuty. Zákon se však má vztahovat na každého, kdo byl v letech 1966 až 2012 nezákonně sterilizován, takže ministerstvo mělo vždy pochopit, že mohou existovat žadatelé, jejichž původní zdravotní dokumentace byly skartovány po uplynutí doby, po kterou měly být ze zákona uchovány, a mělo se na tuto možnost připravit, což ještě neudělalo. Dále uvedla, že by členové Rady a část obětí protizákonných sterilizací měli zájem o setkání s ministrem zdravotnictví za účelem projednání změny přístupu MZd k této problematice. G. Albert uvedla, že by žádosti měly být projednány v 60denní lhůtě, což v praxi není dodržováno. Uvedla, že hostem zasedání Rady je E. Gorolová, zástupkyně postižených žen, která později vysvětlí situaci lépe.

V. Škampová uvedla, že MZd před zasedáním Rady poskytlo členům/členkám Rady informaci obsahující informace o průběhu odškodňování. Informovala, že MZd eviduje 474 žádostí o odškodnění, z toho bylo 339 žádostí vyřízeno – v 171 případech bylo žádostem vyhověno, ve 140 případech byla žádost zamítnuta a ve 28 případech bylo řízení zastaveno. MZd eviduje k 24. listopadu 2022 více žádostí než bylo původně předpokládáno, přičemž dodala, že původní odhad počtu žádostí bylo 400. K tomuto odhadu bylo uzpůsobeno i pojetí procesu odškodňování. Nejvíce žádostí bylo podáno v průběhu ledna a února 2022. Dále informovala, že u každé žádosti se vede správní řízení. Žádosti velmi často trpí vadami žádosti a MZd si musí samo aktivně vyžadovat dokumentaci žadatelky. Personální zajištění odškodňování bylo podceněno. Dle M. Škampové se původně plánovalo zajištění procesu Úřadem vlády ČR s 9 pracovníky. MZd, které nakonec proces odškodňování zajišťuje, má k této agendě k dispozici 1 pracovní místo, které se podařilo zajistit až v říjnu 2022. Informovala, že náročnost agendy je

vysoká a je náročné jí zajišťovat při 1 pracovníkovi. Odmítla, že by MZd záměrně zdržovalo řízení. Vysvětlila, že dlouhé správní řízení je způsobeno nedostatečnou dokumentací ze strany žadatelek (v dokumentaci např. chybí zmínka o provedení protizákonné sterilizace).

M. Šimůnková uvedla, že po roce aplikace zákona dochází k jevům, které nejsou vůči žadatelkám spravedlivé. Žadatelky se nachází v situaci, kdy nejsou schopné podávat žádosti sami. Uvedla negativní jevy spojené s procesem odškodňování: nejsou dodržovány lhůty správního řízení; postižené ženy, často ve vysokém věku, v průběhu řízení umírají. Připomněla, že odškodnění ženám mělo kompenzovat psychickou újmu. K důkazním prostředkům M. Šimůnková uvedla, že se u tvoření zákona počítalo s tím, že pokud není k nalezení zdravotní dokumentace, lze použít svědectví. Dodala, že pracovník MZd, který by se měl zabývat pouze agendou odškodňování, dostal na starosti i jinou agendu a apelovala na MZd k zajištění odpovídajících personálních kapacit. M. Šimůnková upřesnila, že se při tvorbě zákona odhadovalo 400 žádostí, které měly být odškodněny, nejednalo se tedy o celkový počet žádostí. Nakonec požádala P. Fialu o zajištění jednání s ministrem zdravotnictví.

P. Fiala přislíbil, že požádá ministra zdravotnictví, aby se setkal s občanskými členy Rady a dalšími zainteresovanými osobami. Uvedl, že pokud není předpoklad, že by narůstal počet podaných žádostí a zároveň bylo již MZd personálně posílené, nebrání nic tomu, aby byly žádosti rychle vyřízeny. Doplnil, že není možné připustit, aby stát nezvládl v dostatečné rychlosti zpracovat žádosti v existujícím personálním zajištění. P. Fiala uvedl, že stát rozhodnutím zákonodárců projevil vůli tyto ženy odškodnit, přičemž úmysl zákonodárce bylo, aby se postupovalo velkoryse a pokud možno tak, aby při vysoké míře pravděpodobnosti, že došlo k nelegální sterilizaci, stát odškodnění poskytl. P. Fiala dodal, že mu nepřipadá správné požadovat od žadatelek detailní dokumentaci a přiklání se i k využívání svědectví.

E. Gorolová poděkovala P. Fialovi za jeho slova. Představila dvě žádosti o odškodnění, které byly zamítnuté. V prvním případě žena během procesu zemřela, aniž by obdržela odpověď od MZd. Druhý případ se týkal ženy, v jejíž dokumentaci byl uveden důvod sterilizace její romský původ a jež byla donucena sociální pracovníci podstoupit sterilizaci, pod výhrůzkou odebrání dětí. Ani tato žádost nebyla odškodněna.

S. Křeček potvrdil, že ombudsman prošetřuje všechny stížnosti případů, které byly MZd zamítnuty, zároveň uvedl, že kancelář ombudsmana žádá omezení formálních náležitostí na minimum.

Rada k tomuto bodu přijala níže uvedené usnesení:

Usnesení č. 3/2022

Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

ze dne 1. 12. 2022

k Aktuálnímu vývoji odškodňování za protiprávní sterilizace

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

- I. bere na vědomí informace podané Ministerstvem zdravotnictví k aktuálnímu vývoji v odškodňování za protiprávní sterilizace;
- II. apeluje na Ministerstvo zdravotnictví, aby odstranilo současné bariéry a rozšířilo okruh přijatelných důkazních prostředků;
- III. žádá zástupce Ministerstva zdravotnictví, aby na příštím zasedání Rady informovali členy Rady o přijatých opatřeních.

PRO	Zdržel se	PROTI
18	0	0

Usnesení bylo přijato.

Bod 4. Situace Romů v EU - Výsledky výzkumu situace Romů v členských zemích EU realizovaného Agenturou EU pro základní práva

J. Kling představil výsledky Výzkumu situace Romů v členských zemích EU (dále jen „výzkum“) realizované Agenturou EU pro základní práva (dále jen “FRA“). Samotný výzkum byl zaslán členům/členkám Rady před zasedáním Rady a je přílohou tohoto zápisu.

J. Kling uvedl, že cílem výzkumu bylo sesbírat údaje o situaci a zkušenosti Romů ve vybraných evropských zemích a naplnění indikátorů pro monitorování Strategického rámce EU pro rovnost, začleňování a účast Romů. Průzkum byl realizovaný agenturou Kantar v Bruselu, v ČR ve spolupráci s partnerskou organizací Centrum pro veřejné mínění. Výzkum pokrýval sledované země, ve kterých žije 87 % Romů v EU. Údaje jsou porovnatelné s údaji z výzkumů z let 2016 a 2011. J. Kling upřesnil, že se výzkumníci v ČR zabývali nejen Romy, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách, ale i Romy žijících mimo tyto lokality. Z důvodu výběrového dotazování je ve výsledcích nutné brát v potaz výběrovou chybu 5 %.

J. Kling představil výsledky výzkumu:

Šetření probíhalo v roce 2021, rok po propuknutí pandemie covid-19, která měla negativní dopad na romskou menšinu a to se odrazilo i na výsledcích výzkumu. Pandemie covid-19 a její důsledky vymazaly mnoho pozitivních dopadů opatření cílící na romskou menšinu. Výsledky ukázaly, že u stavu romské menšiny nenastaly velké změny i přes vynaložené finanční prostředky. Každý druhý Rom v ČR ve sledovaném období pocítil diskriminaci ve svém běžném životě, v práci či na úradě (v Evropě se jedná o každého čtvrtého Roma). Tomuto údaji však neodpovídá počet nahlášených případů diskriminace, který dosahuje jen 10 %, přitom každý druhý Rom má znalost o existenci kanceláře veřejného ochránce práv.

Téměř 80 % Romů žije pod hranicí chudoby, chudobou jsou v této míře ohroženy i děti mladší 18 let.

V oblasti vzdělávání prokázaly výsledky výzkumu, že pouze 51 % romských dětí absolvují předškolní vzdělávání. Výsledky také ukazují na segregaci ve školství, kdy 49 % romských dětí ve věku 6–15 let navštěvují školy, kde převažují romské děti.

V oblasti zaměstnanosti z výsledků vyplynulo, že pouze 45 % Romů/Romek ve věku 20–64 let jsou zaměstnaní (v Evropě je přitom 80% zaměstnanost). Existuje také rozdíl mezi zaměstnaností romských žen (34 %) a romských mužů (56 %). Dále se ukázalo, že 47 % mladých Romů a Romek ve věku 16–24 let ve sledovaném období nebyli zaměstnaní ani se nevzdělávali či se odborně připravovali na zaměstnání.

Romské ženy se dožívají o 12 let méně než ženy ve většinové populaci, romští muži se dožívají o 13 let méně než muži ve většinové populaci.

J. Kling uvedl, že v případě ČR nejsou podkladová data tak přesná jako v jiných zemích. Problém s daty vychází z faktu, že se Romové v ČR nepřihlašují k romské národnosti. J. Kling ocenil spolupráci s romskými koordinátory a Romy v lokálních institucích jako důležitou součást pro sběr dat. Uvedl, že národní sběry dokážou lépe zachytit národní specifické indikátory, a to prostřednictvím národních statistických úřadů. Proto by dle J. Klinga bylo lepší, kdyby ČR sbírala data sama, jak to již dělá např. Slovensko nebo Bulharsko. Ujistil přítomné, že FRA je v tomto ohledu připraveno pomoci jednotlivým zemím.

K. Šimáčková Laurenčíková uvedla, že zjištění bere vážně a dodala, že roli ZLP by měla být posílená spolupráce s MPSV, MMR, Agenturou pro sociální začleňování a MŠMT na implementaci Strategie. Dále dodala, že by s MŠMT chtěla do 1. čtvrtletí konkretizovat sadu opatření, která by vedla k desegregaci a vzdělávací nerovnosti romských dětí. Dále informovala, že zahájila jednání s policejním prezidentem ve věci zlepšení ochrany zvláště zranitelných skupin obyvatel a prevenci útoků z nenávnosti. Informovala, že se Státním zdravotnickým ústavem bude jednat na posílení mobilní terénní zdravotní péče pro skupiny trpící nedostupností zdravotní péče. S MPSV jedná o chudobě rodin a změně dávkové politiky. Ocenila, že MMR pokročilo s přípravou zákona o podpoře bydlení. Právě bytová nestabilita má dle dat MPSV vliv na duševní zdraví. Ve věci sběru dat dodala, že zahájí jednání s výzkumným centrem MPSV o tom, jak přenést výsledky z výzkumu FRA na systémovou úroveň a jak jako ČR sbírat tyto data systematicky a nezávisle na prostředcích z Norských fondů.

Dle J. Husáka nejen tato data, které měří úspěch v politikách na podporu Romů, ukazují, že bez specifických podpor se nedosahuje žádoucích výsledků. Doplnil, že se stále objevují snahy rezignovat na podpory specificky zaměřené na Romy. Připomněl, že doporučení implementace podpory specificky zaměřené na Romy vychází i ze Strategie. Dodal, že je stále na čem pracovat, jelikož dosavadní politiky cílené na romskou menšinu zatím nepřinesly kýžené výsledky.

J. Kalašnikov připomněl existenci právně nezávazné definice anticiganismu přijaté Mezinárodní aliancí pro připomínání holocaustu – International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA), která byla přeložena Muzeem romské kultury. Vysvětlil, že byla v minulosti Parlamentem ČR podpořena definice antisemitismu. V této souvislosti se dotázal, zda by bylo možné získat podporu poslanců i v případě definice anticiganismu, např. usnesením. Zároveň dodal, že IHRA vnesla dotaz, jak plánuje ČR naložit s přijatou definicí anticiganismu.

A. Baršová potvrdila, že opatření přijetí definice anticiganismu je obsaženo ve Strategii. Za Úřad vlády ČR byla definice již implementovaná do skript k úřednické zkoušce a věří, že takto bude definice pomalu šířena do povědomí. Dle A. Baršové je politická podpora záležitostí politiků.

J. Horváthova informovala, že v současné době probíhá jednání o Revizích do Rámcových vzdělávacích programů (dále jen „RVP“) o zahrnutí výuky o dějinách a kultuře Romů, jehož součástí je i téma holocaustu i anticiganismu. Zdůraznila důležitost výuky o Romech.

K. Šimáčková Laurenčíková souhlasila, že Revize RVP by bylo dobré využít a dodala, že M. Černý potvrdil, že by se revize RVP měla dotýkat i výuky o Romech.

M. Černý uvedl, že nemůže slíbit, že bude RVP obsahovat definici anticiganismu, a to z toho důvodu, že RVP nebude obsahovat učivo, nýbrž pouze očekávané výstupy. Potvrdil, že je vůle MŠMT tato témata do RVP přidat, ale je otázkou v jaké konkrétnosti tam témata budou. Revize RVP může obsahovat doplnění např. výstupu „žák svými slovy definuje anticiganismus“. Na úrovni základního vzdělávání není cílem vyžadovat přesné znění jakýchkoli definic, ale popsat

vlastními slovy jejich smysl. Dodal, že na revizi RVP se bude pracovat zhruba rok a zpracování textu RVP zajišťují pracovní skupiny pod vedením NPI ČR. Zaměstnanci MŠMT nejsou členy těchto pracovních skupin, ale bude určitě možné návrhy textu RVP připomínkovat, což platí i pro členy Rady.

Z. Guži projevil podporu zavádění specifických opatření zacílených na Romy. Uvedl, že je situace Romů špatná a je potřeba podniknout kroky, které by vedly k odstranění nerovností.

M. Barbořík uvedl, že by bylo dobré provádět výzkum v kratší periodicitě a s širším okruhem otázek. Dotázal se, do jaké míry ovlivnil zákrok na S. Tomáška v Teplicích výsledky v ukazateli míry důvěry Romů v Policii ČR a do jaké míry výsledky odráží dlouhodobou důvěru v Policii ČR.

Dle J. Klinga se zákrok na S. Tomáše v Teplicích na výsledcích v tomto ukazateli projevil.

Usnesení č. 4/2022

Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

ze dne 1. 12. 2022

k Výsledkům výzkumu situace Romů v členských zemích EU realizovaného Agenturou EU pro základní práva

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

- I. vnímá přínos činnosti Agentury EU pro základní práva pro dosahování rovnosti a začlenění Romů v zemích EU;
- II. navrhuje zakotvit systematický sběr dat na národní úrovni a v návaznosti na daná zjištění realizovat evidence-based opatření a zavést systematický monitoring dosahování konkrétního pokroku.

PRO	Zdržel se	PROTI
16	0	0

Usnesení bylo přijato.

Bod 5. Představení výzev z OPZ k podpoře romské integrace a sociální integrace obecně (Ing. Helena Petroková, MPSV)

H. Petroková seznámila přítomné s prioritou Sociální začleňování v rámci Operačního programu Zaměstnanost plus (dále jen „OPZ+“). Informovala, že veškeré informace jsou uvedené na [webových stránkách ESF+](#). Prezentace je přílohou tohoto zápisu.

Priorita Sociální začleňování se dále dělí na další specifické cíle. H. Petroková představila specifický cíl 2.1 Posilovat aktivní začleňování a podpořit tak rovné příležitosti, nediskriminaci a aktivní účast a zlepšit zaměstnanost, zejména v případě znevýhodněných skupin (dále jen „SC 2.1“) a specifický cíl 2.3 Prosazovat socioekonomickou integraci marginalizovaných komunit jako jsou Romové (dále jen SC 2.3). Tento specifický cíl je cílen na romskou menšinu a podporované aktivity ve výzvách mají vazbu na Strategii.

H. Petroková informovala, že SC 2.3 je nově začleněn do OPZ+. Cílovou skupinou SC 2.3 je romská menšina, NNO, sociální pracovníci a další pracovníci pracující s romskou menšinou. Podporované aktivity jsou spojené s aktivitami vymezených ve Strategii. Dále představila Výzvy vyhlášené ve SC 2.3 – výzvy na budování kapacit a profesionalizace romských a proromských NNO a výzvy na podporu integrace romské menšiny.

Poté H. Petroková představila SC 2.1, v rámci kterého informovala o výzvě na podporu sociálního bydlení, výzvě na podporu služeb pro ohrožené děti, rodiny a mladé dospělé, výzvě na podporu sociálního začleňování ve vyloučených lokalitách a výzvě na předčasné odchody ze vzdělávání.

L. Šteigerová Gergelová poděkovala H. Petrokové za spolupráci a za možnost čerpání prostředků Agenturou pro sociální začleňování. Agentura pro sociální začleňování bude mít dle jejich slov agilní zájem o možnosti čerpání prostředků z operačních výzev i v budoucnu.

M. Barbořík poděkoval MPSV za spolupráci a Agentuře pro sociální začleňování MMR za možnost pro obce si žádat o prostředky na asistenty prevence kriminality - domovníky-preventisty. Dotázal se, zda se plánuje přehodnocení rozhodnutí předchozí vlády relokovat prostředky z ESF+ do Fondu soudržnosti.

H. Petroková potvrdila, že prostředky na OPZ+ byly v tomto programovém období z 1/3 kráceny. Přehodnocení relokace těchto prostředků dle ní bude záležet na politickém rozhodnutí.

Bod 6. Duševní zdraví příslušníků romské menšiny v sociálně vyloučených lokalitách (PhDr. Petr Winkler, Ph.D., NÚDZ)

P. Winkler představil projekt zabývající se duševním zdravím příslušníků romské menšiny v sociálně vyloučených lokalitách. Prezentace je přílohou tohoto zápisu. Na úvod vysvětlil, že duševní zdraví je ovlivňováno nejen individuálními faktory, ale také socioekonomickými faktory a fyzickým prostředím. Duševní zdraví je silně ovlivněno socioekonomickými nerovnostmi, stigmatizací, chudobou, rasismem atd. Představil dosavadní výsledky projektu.

Vysvětlil, že v romské menšině se vyskytuje vyšší úroveň úzkostí a deprese ve srovnání s neromskými obyvateli, horší výsledky v oblasti duševního zdraví lze pozorovat u romských žen v porovnání s muži. Romské děti mají vyšší riziko internalizace a externalizace duševních poruch než neromské děti. Dále z výsledků vyplanulo, že Romové sami reportují nízkou úroveň duševní pohody.

V rámci výzkumu byly provedeny rozhovory, účastníci rozhovorů byli mediátoři zdraví pod SZÚ a projektem „Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou sociálním vyloučením“. V rozhovorech byli účastníci dotazováni na výskyt nadužívání alkoholu a drog, hazardních her, symptomy úzkosti a obecný wellbeing, stigmatizaci i postoje vůči duševnímu onemocnění

P. Winkler vysvětlil, že Romové se dále potýkají s nízkou úrovní vzdělání/gramotností, které jsou klíčovými překážkami v komunikaci se zdravotnickými službami. Existuje také nedostatek specializovaných služeb pro Romy. Zkušenosti s duševní péčí jsou často negativní a podněcující nedůvěru. Hlavním důvodem psychických potíží je finanční a bytová nestabilita, nebo prostředí, ve kterém se nachází jejich klienti.

Dále P. Winkler uvedl, že neexistují seriózní epidemiologická data nebo solidní evidenční základna. Z tohoto důvodu doporučil směřovat k epidemiologickému a public health výzkumu. Oblast směřování intervence by měla cílit na budování gramotnosti duševního zdraví, porozumění duševnímu onemocnění, budování pozitivního vztahu k lidem s duševním

zdravím, schopnost vyhledat pomoc, posilování neformální péče – proškolení laického personálu, který je příslušníkem daných komunit.

J. Kotalíková se dotázala, zda se s analýzou nějak dále pracuje.

P. Winkler odpověděl, že v současné době se snaží kontaktovat mediátory z těch krajů, které nebyly zastoupeny. Představené výsledky byly pouze předběžné a celkové výsledky budou poté k dispozici na webových stránkách NÚDZ.

M. Kaleja ocenil zaměření výzkumu jako originální myšlenku. Souhlasil, že je potřeba dále toto téma rozvíjet. Psychiatrická péče v ČR dle něj nedosahuje úrovně, které by dosahovat mohla. Dotázal se, zda může NÚDZ zasahovat do koordinace systému psychiatrické péče.

P. Winkler odpověděl, že zodpovědnost mají zdravotní pojišťovny a částečně MZd. Dodal, že duševní zdraví je oblast multisektorální a je potřeba spolupráce s MŠMT a MPSV. Uvedl, že je rád, že byla obnovena činnost Národní rady pro duševní zdraví.

Bod 7 Představení Národního plánu obnovy a koordinované podpory škol v sociálně vyloučených lokalitách (Mgr. Tomáš Machalík, Ph.D., NPI)

T. Machalík představil prezentaci k tématu Národní plán obnovy a koordinované podpory škol v sociálně vyloučených lokalitách.

Představena byla podpora v oblasti Vzdělávání a trh práce, komponenta 3.2 Adaptace kapacity a zaměření školních programů (Podpora znevýhodněných škol, podpora doučování žáků). Podpora je zaměřena na nejohroženější školy pracující s vyšším počtem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Dalším cílem projektu je připravit návrh reformy, která by automatizovala projektový cyklus do normativního režimu (nárokového).

T. Machalík vysvětlil, že v tomto projektu podporují mezioborovou a meziresortní spolupráci. NPI chce intervenovat do sociální oblasti i do oblastí, kde se odhalily nedostatky vlivem covid-19 v oblasti systému škol a školství, tj. přímou podporou škol a pedagogů, sociální oblasti žáků (rodina). V rámci procesu chce NPI provázet žadatele prováděním projektů (konzultace, vytváření katalogu nástrojů, informační a metodická podpora). Důležité je zjišťovat, zda opatření odpovídají potřebám škol a žáků.

Dále T. Machalík vysvětlil metodiku výběru škol a identifikaci žáků, ke kterým směřovat pomoc. Z poskytnutých dat se identifikovalo 264 škol spadajících do kategorie nejohroženějších škol (ty co pracují s největším počtem těchto žáků ze sociálně vyloučeného prostředí). Poté T. Machalík vysvětlil metodologii výběru nástrojů a aktivit realizovaných v rámci projektu a strategii škol. Vysvětlil, že školy nejčastěji žádají o posílení personálu, hlavně o pozici asistent pedagoga, sociálního pedagoga a speciálního pedagoga.

V tomto bodě A. Baršová informovala o krátkodobé nepřítomnosti K. Šimáčkové Laurenčíkové a se souhlasem Z. Gužiho zastoupila K. Šimáčkovou Laurenčíkovou v řízení jednání.

M. Černý informoval, že MŠMT pracuje na indexovém financování škol. Na základě vybraných parametrů chce MŠMT více financovat určité školy. Dodal, že provádění představeného projektu bude přetaveno právě do tohoto indexovaného financování, což považuje za systémové řešení.

Bod 8. Aktivity UNICEF v ČR a Ukrajině vůči zvláště zranitelným skupinám obyvatel (zástupce UNICEF)

L. Plešková navrhla, že časových důvodů by prezentaci k tomuto bodu zaslala členům Rady e-mailem a projednání bodu by mohlo být zařazeno na další jednání Rady.

A. Baršová a přítomní členové s návrhem souhlasili, bod z tohoto důvodu nebyl projednáván.

Bod 9. Informace o průběžných výstupech z proběhlých jednání vládních výborů a pracovních skupin za květen až říjen (předsedové poradních orgánů)

A. Baršová navrhla, že z důvodu nízké účasti členů Rady u projednávání tohoto bodu, bude tento bod přesunut k projednávání na příští jednání Rady. Doplnila, že informace o plnění úkolů byla zaslána písemně členům Rady. Dále byla členům Rady zaslána pro informaci Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021 (dále jen „Zpráva“). Dodala, že Zpráva bude zaslána do meziresortního připomínkového řízení, dále doplnila, že důvodem pozdržení předložení Zprávy byla snaha doplnit data z výzkumu FRA.

V. Strouhal se dotázal, zda by bylo možné posunout každoroční datum předkládání Zprávy vládě, jelikož je potřeba upravit osnovu pro krajské koordinátory pro romské záležitosti. Navrhl posunutí termínu na září. Dodal, že za současných podmínek se Zpráva zpracovává v časové tísní a poskytnuté údaje nejsou kvalitní.

A. Baršová odpověděla, že se jedná o racionální požadavek. Termín pro předkládání Zprávy vládě vyplývá z usnesení vlády. Požadavek si zaznamenala a dodala, že pokud by požadavek vznesli i krajské koordinátory pro romské záležitosti, bude mu nejspíše vyhověno.

Bod 10. Různé

Tento bod nebyl z časových důvodů projednán.

V Praze dne 27.1.2023

Zapsala: Mgr. Dieu Thuy Nguyen

Schválila: Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková